

УДК 628.924

В.О. Бурмака, М.Г. Тарасенко, д. т. н., проф.

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ГЕОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ВІКОННИХ ПРОРІЗІВ НА КОЕФІЦІЄНТ ПРИРОДНОЇ ОСВІТЛЕНОСТІ

V.O. Burmaka, M.G. Tarasenko, Dr., Prof.

RESEARCH OF THE IMPACT OF GEOMETRIC PARAMETERS OF WINDOW EGRESS ON THE COEFFICIENT OF NATURAL ILLUMINATION

В теперішній час основна увага при вирішенні питання освітлення приміщень зосереджена на використанні електричних джерел світла. В той час як існує можливість проектування будівель заповнених сонячним світлом. Використання сонячного світла забезпечує не тільки візуальний комфорт та оздоровчий вплив на людину [1], але й гарантує отримання економії електричної енергії. Тому дослідження параметрів, які впливають на енергоефективність бокового природного освітлення, на фоні тотального використання сучасних енергоефективних вікон, не втратили своєї актуальності.

Згідно з [2] найбільша відносна площа застосування прямокутних віконних прорізів (ВП) притаманна квадратним вікнам. Відповідно і площа пропускання сонячного світла в них також найбільша. При цьому треба враховувати, що при односторонньому боковому освітленні виробничих приміщень глибиною до 6 м потрібно забезпечити мінімальну нормовану величину коефіцієнта природного освітлення (КПО). Вона повинна бути забезпечена у розрахунковій точці умовної робочої поверхні, яка знаходиться на лінії перетину цієї поверхні з вертикальною площиною характерного розміру приміщення на відстані 1 м від стіни, протилежної вікнам, або в найбільш віддаленій від вікон точці робочої поверхні, на якій відбувається виробничий процес відповідно до ДБН В.2.5-28:2018. Таким чином, окрім площі застосування ВП на величину КПО впливає і місце розташування розрахункової точки в приміщенні. Зміна її координат буде впливати на оптимальну форму ВП.

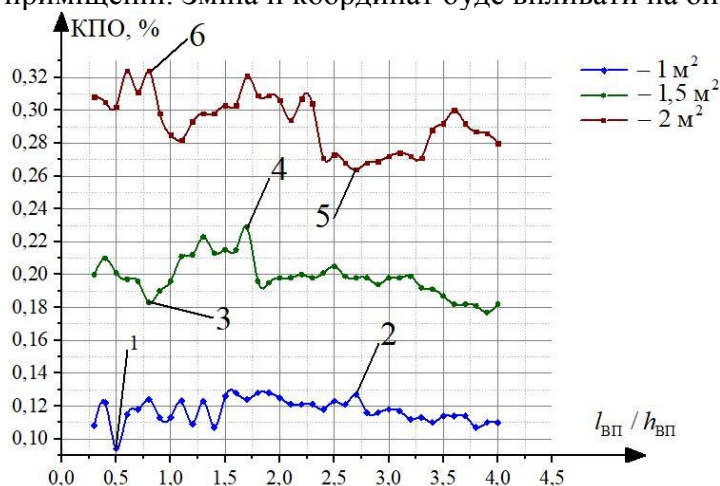

Рис. 1. Залежність КПО в розрахунковій точці на підлозі приміщення від зміни відношення ширини віконного прорізу ($l_{ВП}$) до його висоти ($h_{ВП}$) для різних площ ВП

Для визначення впливу пропорцій і площ ВП на величину КПО в приміщенні з розмірами (ширина $\times$ глибина $\times$ висота) $6 \times 5 \times 3$ м були вибрані ВП з площами 1 м^2 , $1,5 \text{ м}^2$ та 2 м^2 . Площі ВП були вибрані таким чином, щоб при відношенні ширини до висоти $1/4$ вікно в приміщенні висотою 3 м можна було розмістити вертикально.

Оскільки коефіцієнт, який враховує нерівномірну яскравість ділянки хмарного неба МКО, залежить від кутової висоти середнього променя ділянки небосхилу, яку видно з розрахункової точки через віконний

проріз в розрізі приміщення. Було розглянуто приміщення шириною 6 м і глибиною 5 м з розміщенням розрахункової точки на підлозі на відстані 1 м від стіни навпроти

віконного прорізу і 0,5 м від стіни перпендикулярної до ВП. Це дало можливість розраховувати КПО для найвіддаленішої від ВП точки робочої поверхні.

Ще одним параметром, який впливає на значення КПО в розрахунковій точці є розміщення ВП в зовнішній огорожувальній конструкції (ЗОК). Оскільки освітленість від бокових ВП розподіляється майже симетрично по підлозі приміщення, то змішувати ВП по горизонталі немає змісту, оскільки тоді зміщуватиметься точка з мінімальною освітленістю. Тому, для визначення впливу розміщення ВП в ЗОК змінювалась тільки висота ВП. Для дослідження впливу висоти розміщення ВП на КПО в розрахунковій точці обрано ВП площею 1 м²; 1,5 м²; 2 м², з відношенням ширини до висоти 1/2.

Таблиця 1

Залежність КПО в розрахунковій точці приміщення від висоти ВП над нею

Площа ВП, м ²	Висота ВП над розрахунковою точкою, м				
	0	0,5	1	1,5	2
1	0,090	0,143	0,136	0,112	0,177
1,5	0,149	0,197	0,196	0,230	0,284
2	0,228	0,286	0,300	0,355	0,431

Як видно з табл. 1 при збільшенні площі ВП КПО збільшується з кратністю, яка як правило, перевищує кратність збільшення його площі (0,149/0,090=1,65; 0,228/0,090=2,53). При збільшенні висоти ВП над підлогою КПО збільшується тільки для ВП площею більшою за 1,5 м². Для ВП площею $S_{ВП} \leq 1$ м² такої закономірності не спостерігається.

У зв'язку з тим, що у високих приміщеннях при певних висотах ВП над підлогою більша освітленість може спостерігатися не біля ВП, а у глибині приміщень, оптимальну висоту ВП над підлогою необхідно визначати не для однієї, а для декількох розрахункових точок одночасно. Тому, для вирішення цієї проблеми необхідно розробити спеціальне програмне забезпечення.

Висновки

1. Доведено, що геометричні параметри ВП суттєво впливають на величину КПО в розрахунковій точці. В залежності від пропорцій ВП значення КПО коливається від 0,094 до 0,128% для ВП площею 1 м² (т. 1 і 2 на рис. 1 відповідно); від 0,177 до 0,229% (т. 3 і 4) для ВП площею 1,5 м²; від 0,264 до 0,324% для ВП площею 2 м².

2. Виявлено, що збільшення висоти розміщення ВП в ЗОК над розрахунковою точкою призводить до зростання значення КПО.

3. Доведено, що при збільшенні площі ВП КПО збільшується з кратністю, яка, як правило, перевищує кратність збільшення його площі (0,149/0,090=1,65; 0,228/0,090=2,53).

4. Встановлено, що процес визначення оптимальних параметрів, з точки зору рівномірності освітленості робочої поверхні, є трудомістким, оскільки потрібно розглядати множину випадків з певними пропорціями і розміщенням ВП в ЗОК окремо.

5. Підкреслено, що для визначення оптимальних геометричних параметрів ВП на стадії проектування необхідно розробити спеціальне програмне забезпечення.

Література

1. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/>. – Природне освітлення.

2. Тарасенко М. Г. Залежності відносної та абсолютної площі засклення від конфігурації та загальної площі віконного прорізу. / М.Г. Тарасенко, В.О. Бурмака, К.М. Козак // Вісник ТНТУ. – Т. : ТНТУ, 2018. – Том 89. – № 1. – С. 122–131.